

שטיבל הרבי מטריסק בעיר החדשה (ב"חולות")

איסוף חומר ועריכה- צבי רז- 10.2015

אוסף עדויות- ד"ר מרדכי זיו (ליברזון)

בעיקרון לא היו בקובל ליטאים, אם היו אז היו בודדים עליהם אני לא יודע. כולם היו חסידים שהתפצלו לכמה וכמה שטיבלים.

אני התפללתי בטריסקה שטיבל, מקום **ששלמה מנדל** היה הגבאי, החזן ובעל קריאה. הוא היה תלמיד חכם, בוגר ישיבה.

השטיבל, היה בית רציני חד קומתי עם חצר. היו לו כמה חדרים נוספים, חדר מחסנים לאחסון כלי אוכל, כוסות לקידוש, אוכל, פירות בט"ו בשבט, שקים של תפוחי עץ אדומים בשמחת תורה שהיו מחלקים לילדים. בית כנסת היה מוחזק עצמאית.

היתה בו עזרת נשים- מחיצת נשים מופרדת במחיצה. הנשים מצד אחד, מצד שמאל של האולם. נכנסו כ- 40-50 נשים וכ- 200 איש בסך הכל (במקום אחר אמר שנכנסו בו עד 100 איש). בית כנסת שכונתי די גדול.

המעמד הבינוני התפלל בשטיבל הטריסקאי. סוחרים, חלק פועלים ובעלי-בתים. בית כנסת שאפיין אותו הסיגנון, הריקודים והנאמנות לחצר- לשושלת של הרבנים מטריסק. הרבי היה הרבי וולוולה, הגאון מטריסק שהיה לו בית מדרש בעיר העתיקה. אני לא ראיתי בבית הכנסת שלנו (בעיר החדשה) אף פעם את הרבי מטריסק, ראיתי אותו רק בבר מצווה שלי כשהגעתי לבית כנסת של הרבי בעיר הישנה, בו הסבא שלי- בנימין משה גולדשטיין התפלל. אמרתי את הברכות גם קראתי קטע מספר התורה וידעתי את הניגון. זה היה כבוד גדול, התכוננתי טוב והרב **וולוולה** בירך אותי. הוא נראה לי כבן 70-80.

אני זוכר איפה הייתי יושב, בצד שמאל שם היה יושב האבא (החורג) **יונה בטר** ו**ששלמה מנדל** ישב במזרח, היה לו מקום קבוע, כשהוא היה עסוק הפסיק להיות גבאי ובחרו בגבאי אחר. אחר כך הפך מנדל לאיש וועד הקהילה ולראש הקהל (בקובל). היתה תקופה שהתעייף ואז **משה פרל** היה לראש הקהל, עד לכניסת הסובייטים.

את בית הכנסת טריסק שטיבל לא הרסו במהלך המלחמה. כשחזרתי לקובל לאחר המלחמה הטריסק שטיבל שמה התפללתי לפני המלחמה עמד ריק. השטיבל היה בנוי מלבנים וכנראה כך שרד, זה היה בראשון למאי 1945. כל הדלתות והחלונות פתוחים (פרוצים). ניגשתי והרגשתי שאני לא יכול להיכנס פנימה כי ראיתי איפה שאני ישבתי. אמרתי קדיש ובכיתי. כשגמרתי הלכתי כמו פויגל (ציפור) בלי כנפיים. הרגשה נוראה (קולו נשבר) ראיתי את החורבן של העיר שלי, חורבן המשפחה שלי. אמרתי קדיש והלכתי הלאה.

עדות נוספות - משה גיברץ

כולם (בעיר קובל) היו אז דתיים מאוד. לסבא שלי היו 2 מקומות בבית הכנסת טריסקע שטיבל. בית הכנסת ממוקם היה לא רחוק מאיתנו (מהבית שברחוב פרצה), איזה 300 מטר, ברחוב ז'רומסקי, קרוב לנובו קוליובה. התפללתי שם עם **מרדכי ליברזון** (ד"ר זיו). אהבתי את בית הכנסת הזה.

תגובת ד"ר זיו: משה פחות או יותר בן גילי. נהגנו להתפלל בבית הכנסת הטריסקאי. אני זוכר את הסבא שלו אברהם, יהודי יפה עם זקן ומבט חודר, היה שוחט והיה בעל קריאה בבית הכנסת, קרא כמה פעמים בשבוע בספר הקודש.

משה: סבי אברהם **צבי הירש** הוא אבי המשפחה- מלבד עיסוקו כשוחט, שהייתה לו "חזוקה" על כך, היה גם למדן וכתב ספרים בכתב יד. כתבו אז עם נוצה. כתבי היד לא הגיעו לדפוס. הסבא היה צנוע וענו. היו לו שני מקומות בבית הכנסת, אחד במזרח והשני בצד. סבא ישב תמיד בצד. אמר: המקום לא מייפה את האדם. הילדים הם שישבו במקום המכובד במזרח.

משה נזכר:

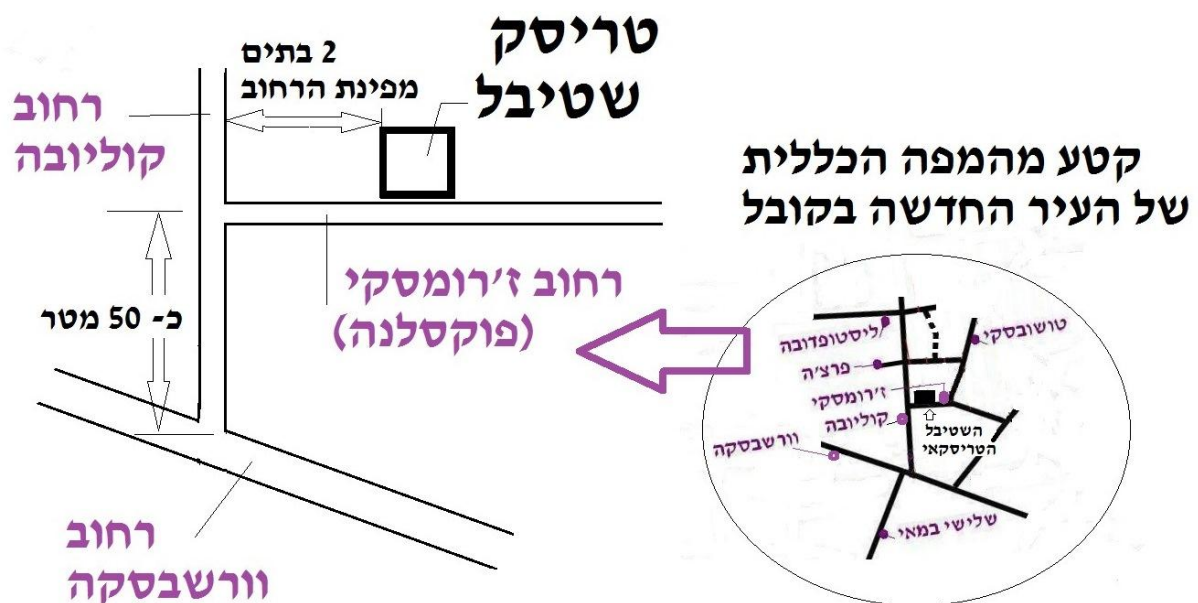
צבי לייב צורף, האבא של **זאב צורף** (סבי-צ.ר.). הייתה לו חנות מכולת. הוא היה ממתפללי טריסקר שטיבל. צבי לייב היה מופיע לפני התיבה. זוכר איך בשמחת תורה באי בית הכנסת הלכו אל צבי לייב ושם כובדו בסעודה. בנו זאב היה מגיע להתפלל רק בשבתות ובחגים.

אני זוכר שאדם בשם **שלמה פרגה** שהיה "אברקה"- סוחר יערות, מעריך- קיבל כסף בהשאלה מ**זאב צורף** ולא החזיר. זאב תבע את האיש למשפט. שלמה הגיע לבית הכנסת טריסקר שטיבל והלם בכוח על השולחן של זאב והחל לבכות ולצעוק ולהשמיץ את זאב בקול רם. וזה קרה בשבת בעת התפילה. זאב כל כך התבייש שלא בא יותר להתפלל בבית כנסת זה.

מתוך ספרו של צבי וזה "פרקי חיים" (עמ' 21):

הבית היה מרכז חיי המשפחה, הכל התרכז בו. פה

ניהלו את חייהם הסבא והסבתא האדוקים והמאמינים, וברוח זו חינוכו את בתם ונכדיהם. האבא, גם אם היה ירא שמים, חונך במקביל את ילדיו באהבה לציון ולערכי התרבות האוניברסאלית והיהודית. לפני שנבנה בית-הכנסת הטריסקאי המגוינים היו בביתנו. בית-הכנסת הטריסקאי החדש נבנה בכספי הסבא, האבא, הדוד ועוד אחדים מנכבדי העיר. לאחר השלמתו הוקצה להורים לאות הוקרה מקום לתפילה במזרח, קרוב לארון הקודש. סבא על מנת לפאז את בית התפילה, עקר עצים מהצר ביתנו ושתל אותם בחצר בית הכנסת.

אזור מבנה טריסק שטיבל

על פי עדות צבי חיים פולישוק

(הערה: באזור נשאר מבנה אחד די גדול שהיום משמש כמוזיאון המקומי. ייתכן וזה היה השטיבל הטריסקאי... צ.ר.)